

LBRIS

We know
books

LARISA PANUCZA

Limba română

GRAMATICĂ

pentru clasa a V-a

Capitolul 1

Actualizarea cunoștințelor	3
Test de evaluare inițială	6

Capitolul 2

Vocabular și comunicare. Cuvântul. Categorii semantice	10
Test de evaluare	17

Capitolul 3

Vocabularul. Variație stilistică. Ortoepie și ortografie	19
Test de evaluare	27

Capitolul 4

Propoziția. Enunțul. Punctuația enunțului	30
Test de evaluare	37

Capitolul 5

Verbul. Forme verbale personale și nepersonale. Verbe auxiliare	39
Test de evaluare	46

Capitolul 6

Predicatul verbal	48
Test de evaluare	51

Capitolul 7

Substantivul. Articolul. Prepoziția	54
Test	62

Capitolul 8

Pronumele	63
Test de evaluare	71

Capitolul 9

Numeralul	73
Test de evaluare	79

Capitolul 10

Subiectul exprimat	80
Test de evaluare	86

Capitolul 11

Adjectivul	88
Test de evaluare	96

Capitolul 12

Atributul	98
Test de evaluare	102

Evaluare finală	104
------------------------------	------------

Competențe generale: Receptarea textului scris de diverse tipuri • Redactarea textului scris de diverse tipuri • Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

Citește, cu atenție, textul de mai jos și răspunde la cerințe:

Totul a început într-o dimineață, când am plecat după prepelițe cu tata. Mai ales duminica lua plasele și zicea: „Hai, Tavi, că pe urmă se duce vremea lor și nu mai pupăm noi așa bunătate!”

Nu mă dădeam în vânt după prepelițe, și nici atât nu-mi plăcea să alerg după ele, însă, de dragul lui, îmi trăgeam pantalonii și-mi așezam basca pe frunte – parcă mă văd, o bască mai mare, pe care mama o strânsese, ca să fie pe măsura capului meu. Îi cususe un nasture la ceafă, ceea ce-mi dădea un aer de soldat de pe vremuri. Încă și mama glumea cu mine: „Parcă ești dintr-un film, Tavi!”

Așa eram și atunci, cu basca aia, mergând cu jumătate de pas în urma tatei. Ajunsesem pe la Lutu Alb, o împuțită de baltă, și mai aveam mult de mers. Tata fluiera, cu plasele pe umăr, iar eu mă gândeam aiurea la ale mele, când am văzut-o. Era o pată galbenă în stuful uscat și m-am oprit așteptându-mă ca și tata să stea pe loc. Dar el mergea mai departe cu ochii pe cer. În clipa aia, cât m-am uitat după el, pata s-a și topit. N-am spus nimic, deși mă tulburase. Am întors capul ca să mă conving că nu e nimeni în urma noastră și am văzut-o din nou. Trecuse drumeagul și intra în lanul de mei. Abia atunci am strigat și m-am luat după ea. Fugeam printre spice și o vedeam furișându-se, ca un șarpe, ocolind părțile golașe, încât eram sigur că e ceva mic, poate o vulpe sau un câine, o momâie întunecată de care agăța o cârpă galbenă. Dincolo de mei, în plin câmp, a dispărut. Nu se vedea nimic în jur, era doar câmpul curat, ca o felie de pâine. Unde putea să dispară?

M-am întors pentru că tata striga după mine, fără să se miște din drum. După cum mă privea, era supărat, îl vedeam bine.

— Nu e nimic, Tavi, stai liniștit.

I-am povestit cât am putut de bine, insistând pe culoare și pe mărime, dar el râdea. Abia seara, când ne-am întors cu prepelițele, l-am auzit cum îi spunea maică-mii:

— Lasă, Marcelo, că data viitoare îți aducem o dropie. Tavi a văzut ceva pe la bălți, dispărând prin lanul de mei. Galbenă, zicea. Poate că au reapărut dropiile, pe care eu unul nu le-am mai văzut din copilărie.

(Doina Ruști, *Sălbatica*, Ed. Booklet Fiction)

1. Unește cuvintele cu același sens:

- vremea
- strânsese
- uscat
- am strigat
- necăjit
- ofilit
- supărat
- timpul
- adunase
- am țipat

2. Dă câte un cuvânt cu sens opus pentru:

a început _____
dimineța _____
soldat _____
departe _____
supărat _____

3. Explică următoarele expresii:

se duce vremea lor

nu mă dădeam în vânt

4. Desparte în silabe următoarele cuvinte:

prepelețe _____
ajunsesem _____
împuțită _____
noastră _____
dincolo _____

5. Completează tabelul următor cu exemple din text:

substantiv	adjectiv	verb	pronume

6. Identifică, în textul dat, câte două substantive pentru fiecare gen.

feminin _____
masculin _____
neutru _____

7. Alcătuieste câte un enunț în care verbul a *privi* să fie la trecut, prezent și viitor.
- trecut _____
prezent _____
viitor _____

8. Numește părțile de vorbire învățate din structura: *Dar el mergea mai departe cu ochii pe cer.*
- _____

9. Identifică subiectul și predicatul din următorul enunț: *Tavi a văzut ceva pe la bălți, dispărând prin lanul de mei.*
- _____

10. Alcătuieste câte un enunț în care subiectul să fie exprimat prin substantiv propriu feminin, pronume personal de persoana a II-a plural și pronume personal de persoana a III-a singular, feminin.

11. Redactează o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare amuzantă, în care să incluzi și *un verb la timpul viitor, un substantiv la genul neutru, un pronume personal de persoana a III-a, un adjectiv la genul feminin.* Subliniază-le!

12. Redactează o compunere de 50 de cuvinte în care să incluzi și un dialog între două persoane care nu își cunosc numele și folosesc verbe la timpul trecut și prezent și pronumele personal de persoana a II-a singular și plural.

13. Subliniază două substantive la genul feminin, două adjective la genul masculin și un verb din compunerea ta de la exercițiul 11.

Citește, cu atenție, textul de mai jos și răspunde la cerințe:

Addie abia putea zări câte ceva, acum că părăsiseră orașul, cu palidele sale lumini stradale și cu neoanele orbitoare ale reclamelor. Doar frânturi de câmpii întinse și de păduri întunecate, garduri vii cu spini și copaci cu siluete albe, legănându-se ca niște stafii în lumina farurilor de la mașini.

— Nu mai e mult, îi zise Penny, aruncându-i o privire peste umăr. Ar trebui să vedem ferma în curând.

Miji ochii și privi înainte, așezându-și mai bine pe nas ochelarii cu rame rotunde.

— Ne-a încetinit un pic vremea asta. Probabil că ești foarte obosită.

Addie ridică din umeri și privi cum ștergătoarele se mișcau înapoi și încolo, prin lapoviță și zăpadă. Mașina lui Penny înainta cu greu, ducând-o din ce în ce mai departe de casa ei din cărămidă maronie.

Din ce în ce mai departe de mama.

Nu o lăsaseră pe Addie să urce în ambulanță cu ea. Făcuseră un ceai cu prea mult zahăr și o pusaseră să se așeze pe un scaun din hol. Addie îi ura. Ura stațiile lor care pârâiau și șuierau, nasturii lor argintii care străluceau în lumină, privirile care se roteau prin încăpere și luau hotărâri.

— Penny, putem să o sunăm pe mama când ajungem? întrebă fata. Să-i spun că o să mă întorc mâine dimineață?

— E târziu, Addie. Mama ta are nevoie de odihnă, draga mea. O s-o verific mâine, la prima oră. Și, după, o să vin să vorbesc cu tine. Promit.

Penny încetini mașina și viră la stânga. Unghiile ei lungi sclipeau roșii pe volan.

— Nu pot să rămân aici, zise Addie. Mama o să fie îngrijorată.

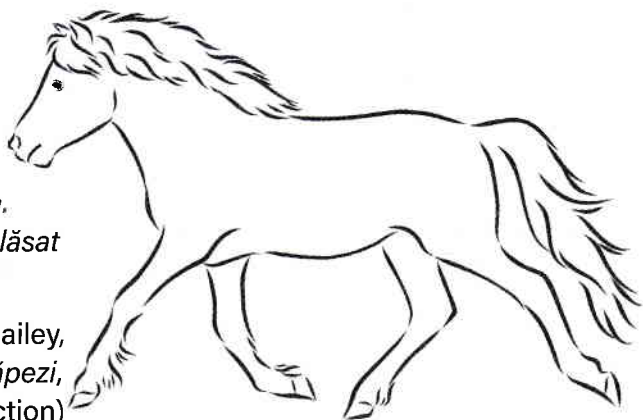
Penny oftă. Un sunet trist, slab. Oare o asculta măcar?

Mașina se poticni pe drumul aspru. Fata simți un gol în stomac. Începu să-și roadă pielea din jurul unghiei de la degetul mare. Unde erau acum?

O lumină albă răzbătu prin întuneric, dând la iveală un indicator de lemn, prins pe un stâlp înalt. Penny se aplecă în față și încetini mașina.

— Gata, spuse ea. Ne-au lăsat poarta deschisă. Am ajuns.

(Susanna Bailey,
Poneiul dintre zăpezi,
Ed. Booklet Fiction)

1. Unește cuvintele cu același sens: 5 puncte

▪ întinse	▪ se bloacă
▪ cu greu	▪ preocupată
▪ îngrijorată	▪ coti
▪ se poticni	▪ extinse
▪ viră	▪ cu dificultate

2. Dă câte un cuvânt cu sens opus pentru: 5 puncte

- întinse _____
târziu _____
lumină _____
aici _____
începu _____

3. Explică următoarele expresii: 8 puncte

la prima oră _____

simți un gol în stomac _____

4. Desparte în silabe următoarele cuvinte: 5 puncte

părăsiseră _____

neoele _____

frânturi _____

maronie _____

unghiile _____

5. Completează tabelul următor cu exemple din text: 8 puncte

substantiv	adjectiv	verb	pronume

6. Identifică, în text, câte două substantive pentru fiecare gen.

6 puncte

7. Alcătuieste câte un enunț în care verbul *a se roti* să fie la trecut, prezent și viitor.

9 puncte

trecut _____

prezent _____

viitor _____

8. Numește părțile de vorbire învățate din structura: *Unghiile ei lungi sclipeau roșii pe volan.*

12 puncte

9. Identifică subiectul și predicatul din următorul enunț și precizează partea de vorbire prin care se exprimă: *Penny încetini mașina și viră la stânga.*

12 puncte

10. Redactează o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare petrecută în vacanță, în care să incluzi și un verb la timpul prezent și unul la viitor, două substantive la genul feminin, un pronume personal de persoana a I-a, un adjectiv la genul masculin. Subliniază-le!

20 puncte

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- **conținutul compunerii** – 12 puncte;
- **redactarea compunerii** – 8 puncte (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudine gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; respectarea normelor de ortografie – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct).

Elemente de construcție a comunicării: Vocabularul. Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor • Categorii semantice: sinonime, antonime
• Câmpul lexical

Competențe specifice:

- Strategii de comprehensiune și de interpretare a textului;
- Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative;
- Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și exprimare corectă a intențiilor comunicative;
- Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții;
- Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate.

**A. Vocabularul. Cuvântul, unitate de bază a vocabularului.
Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor**

Să ne amintim!

Cuvântul este elementul de bază al comunicării. Orice cuvânt are o <i>formă</i> (<i>sunete așezate într-o anumită ordine și literele corespunzătoare</i>) și un <i>conținut</i> (înțeles, sens).	Ex.: <i>pisică</i> – formă: p, i, s, i, c, ă – sens: felină, animal domestic
Unele cuvinte au formă diferită, dar înțeles asemănător.	Ex.: <i>zăpadă = nea</i> <i>mov = lila</i>
Alte cuvinte au formă diferită și sens opus.	Ex.: <i>mic ≠ mare</i> <i>fericit ≠ trist</i>
Există cuvinte care au aceeași formă și sensuri total diferite.	Ex.: <i>Pe lac este o broască.</i> <i>Tata repară broasca de la ușă.</i>

Citește, cu atenție, textul de mai jos și răspunde la cerințe:

Azi totul a pornit iar de la fular. Sau cel puțin așa crede Elsa. A început să învețe care sunt hărțuitorii din școală și cum atacă. Unii îi vânează doar pe copiii care trădează că le e frică. Alții hărțuiesc de plăcere, nici măcar nu-și lovesc victimele când le prind, vor doar să le vadă spaima din privire. Și mai sunt cei ca băiatul cu care s-a bătut Elsa, când fiecare voia să fie Omul-Păianjen, cei care atacă din principiu, doar pentru că nu suportă să fie contraziși. Mai ales contraziși de cei care sunt altfel.

(Fredrik Backman, *Bunica mi-a zis să-ți spun că-i pare rău*, Ed. Art)

1. Unește cuvintele cu același sens pentru:

▪ a pornit	▪ dorea
▪ să învețe	▪ diferiți
▪ frică	▪ consideră
▪ voia	▪ să studieze
▪ altfel	▪ a început
▪ crede	▪ teamă.

2. Dă câte un cuvânt cu sens opus pentru:

- a pornit ≠ _____
- victimele ≠ _____
- spaima ≠ _____
- fiecare ≠ _____

3. Găsește, în textul dat, o pereche de cuvinte cu sens asemănător.

4. Completează cadranul următor cu termeni din text care să indice timpul, locul, sentimentele, persoanele:

Timpul:	Locul:
Sentimentele:	Persoanele:

5. În textul citat există mai multe cuvinte care pot avea sensuri total diferite. Identifică trei dintre ele și construiește câte un enunț cu alt sens decât cel din text.

6. Alege seria în care toate cuvintele au forma de plural corectă:

a. coarne, înghețări;	c. ciocolate, monede;
b. cornuri, monezi;	d. rucsaci, curcubeie.

Vocabularul (lexicul) cuprinde totalitatea cuvintelor unei limbi, cunoscute sau mai puțin cunoscute, atât cuvinte foarte vechi pe care nu le mai folosim azi, cât și cuvinte specifice unor regiuni sau cuvinte folosite doar în anumite domenii. Vocabularul limbii române cuprinde aproximativ 120.000 de cuvinte.

Cuvântul este unitatea de bază a vocabularului. El are două componente: **formă** (literele, sunetele) și **sens** (înțeles).

Contextul este o îmbinare de cuvinte, o situație de comunicare, prin care se obține un sens general.

Citește, cu atenție, textul de mai jos și răspunde la cerințe:

Odată, la Sfântul Vasile, ne prindem noi vreo câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul, căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat pe capul tatei să-mi facă și mie un buhai, ori de nu, batâr un harapnic.

— Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea! Vrei să te bușească cei hândralăi prin omăt? Acuș te descalți!

Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că niciunul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârșit, facem noi ce facem și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și pe după toacă, și pornim pe la case.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, Ed. Herra)

1. Completează cele două pagini ale cărții cu termeni luați din textul de mai sus: pe prima pagină, cuvinte pe care crezi că le cunoaște toată lumea, iar pe a doua, cuvinte pe care nu le cunosc toți oamenii.

